

**XIX Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej
im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi**

(18–20 października 2007 r.)

W tym roku minęła 20 rocznica śmierci ks. Stanisława Ormińskiego, salezjani-
na, autora *Apelu Jasnogórskiego*, propagatora muzyki religijnej, cenionego chór-
mistrza i pedagoga. Jego wychowankowie i chórzyści w Rumi już w rok po jego

śmierci zorganizowali konkurs muzyki religijnej poświęcony jego pamięci. W tym roku, w dniach 18–20 października, odbyła się dziewiętnasta jego edycja — dziś jest to już Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego. Imprezie od początku patronuje Zgromadzenie Salezjańskie (Prowincja św. Wojciecha z siedzibą w Pile), a jej gospodarzem jest parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Rumi, gdzie przez ostatnie lata swego życia pracował jej Patron. Obok księży salezjanów Festiwal wspomagają następujące instytucje: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Miasta Rumi, Starostwo Powiatowe w Wejherowie, Miejski Dom Kultury w Rumi, Kuria Metropolitarna w Gdańsku, Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina w Gdańsku, Bank Spółdzielczy w Rumi, PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście.

Komitet organizacyjny⁹ przez cały rok dopracowuje każdy szczegół Festiwalu, dlatego jest on oceniany jako profesjonalnie przygotowana impreza, jedna z najbardziej znaczących w Polsce. Z roku na rok przyjeżdżają do Rumi coraz lepsi wykonawcy, zarówno indywidualni, jak i zespoły. Na tegoroczny Festiwal złożyły się dwa konkursy: muzyki organowej i zespołów chóralnych. Zmaganiom konkursowym towarzyszą także inne wydarzenia, jak chociażby koncerty gościnne, czy wykłady tematyczne. Całość wieńczy uroczysta Msza św., sprawowana w kościele, w którym odbywają się wszystkie konkursy.

1. Konkurs muzyki organowej

Pierwsze dwa dni wypełniły recitale konkursowe młodych organistów¹⁰, reprezentujących zarówno średnie, jak i wyższe szkoły muzyczne w Polsce i za granicą. Do pierwszego etapu konkursu przystąpiło 24 muzyków, których przesłuchania oceniał zespół jurorów w następującym składzie: ks. dr Maciej Szczepankiewicz SDB ze Szczecina — przewodniczący *jury*; prof. Andrzej Chorościński z Akademii Muzycznej w Warszawie; prof. Julian Gembalski z Akademii Muzycznej w Katowicach; prof. Roman Perucki z Akademii Muzycznej w Gdańsku oraz prof. Pierre Pincemaille z Konserwatorium Paryskiego. Sekretarzem komisji oceniającej był ks. Marcin Balawander SDB z Kobylnicy. Uczestnicy konkursu przygotowali swoje prezentacje na podstawie zaproponowanego przez organizatorów programu obowiązkowego. W I etapie wyglądał on następująco: (1) Dietrich Buxtehude, jedno z nas-

⁹ Komitet organizacyjny Festiwalu tworzą: Daniel Ptach — dyrektor Festiwalu, prof. Roman Perucki — dyrektor artystyczny, Elżbieta Walkowska — przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego oraz członkowie Komitetu: ks. Jan Oleksiuk — dyrektor wspólnoty salezjańskiej i proboszcz parafii, ks. Lech Idźkowski, br. Władysław Rogowski, Klaudia Głodowska, Marta Kobylis, Mariusz Lange, Magdalena Lange, Paweł Matuszko, Alicja Sowirko, Jerzy Bugajski, Leszek Sznidka, Andrzej Waśkowski.

¹⁰ W Regulaminie Festiwalu czytamy, że w konkursie mogą uczestniczyć organiści wszystkich narodowości, urodzeni po 1 stycznia 1982 r.; zob. *XIX Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi (18-20 października 2007). Regulaminy*, Rumia 2007, s. 5.

tępujących *Preludiów: in D* (Bux WV 139); *in g* (Bux WV 148); *in A* (Bux WV 151); *in g* (Bux WV 150). (2) Dietrich Buxtehude, jeden z chorałów: *Vater uns in Himmelreich* (Bux WV 219); *Ich danke dir, lieber Herr* (Bux WV 194); *Komm, heiliger Geist, Herre Gott* (Bux WV 200); *Ach Gott und Herr* (Bux WV 177). (3) Dietrich Buxtehude, do wyboru *Ciacona in c* (Bux WV 159); *Ciacona in e* (Bux WV 160).

Spośród wszystkich wykonawców jury wyłoniło pięciu finalistów, których zaklasyfikowano do II etapu konkursu: Michał Kocot z Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II stopnia we Wrocławiu, Evgeniya Galyan z Państwowego Konserwatorium w Niżnym Nowgorodzie (Rosja), Tomasz Bębenek z Akademii Muzycznej w Krakowie, Miłosz Hyżak z Akademii Muzycznej w Poznaniu oraz Damian Owczarek z Akademii Muzycznej w Gdańsku.

Pierwszy dzień zmagania konkursowych zakończył znakomity koncert gościnny w wykonaniu prof. Pierre'a Pincemaille. Artysta jest obecnie tytułarnym organistą w katedrze Saint Denis w Paryżu, gdzie znajdują się zabytkowe organy Aristide'a Cavallié-Coll'a z 1833 r. W świecie znany jest przede wszystkim jako jeden z najlepszych współczesnych mistrzów improwizacji organowych. Jest laureatem wielu międzynarodowych konkursów organowych, w tym prestiżowego — Międzynarodowego Konkursu Organowego w Chartres. Koncertuje jako solista i towarzyszy wielu sławnym orkiestrom w Europie, Ameryce, Afryce, Rosji i Chinach. W swoim dorobku posiada wiele nagrań płytowych, jest także wykładowcą-profesorem w znakomitych konserwatoriach muzycznych, m.in. w Lyon, Saint-Maur i Saint-Germain-en-Laye. Publiczność w Rumi miała okazję poznać światowej sławy artystę, który koncert swój poświęcił pamięci Patrona Festiwalu. W programie P. Pincemaille'a znalazły się trzy dzieła. Dwa z nich zaproponowane zostały przez organizatorów: *Improwizacja na temat Apelu Jasnogórskiego* ks. Stanisława Ormińskiego oraz *Improwizacja na temat pieśni maryjnej Zawitaj Królowo Różańca Świętego*. Trzecia improwizacja oparta była na melodii jednego ze znanych chorałów Jana Sebastiana Bacha: *O Haupt voll Blut und Wunden*. Koncert był wydarzeniem wyjątkowym i niezwykle wzruszającym, przede wszystkim ze względu utwór *Apel Jasnogórski* (improwizacja). Artysta „oczarował” słuchaczy, wydobywając z instrumentu dźwięki, których wcześniej w rumskiej świątyni nigdy nie słyszano – tak opowiadali o swoich wrażeniach zarówno wytrawni melomani, jak i „zwykli” odbiorcy.

Uczestnicy konkursu organowego i inni muzycy mieli okazję jeszcze bliżej poznać prof. Pincemaille'a, który przeprowadził warsztaty organowe. Pierwsze spotkanie z profesorem odbyło się w Rumi, po zakończonym konkursie organowym; drugie natomiast w sobotę w gmachu Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku. Nie dziwi fakt, że spotkanie z mistrzem improwizacji cieszyło się niebywałym zainteresowaniem adeptów muzyki organowej.

Przesłuchania II etapu konkursu organowego odbyły się następnego dnia w godzinach popołudniowych. Pięciu finalistów wykonywało następujący program: (1) Jan Sebastian Bach — do wyboru chorał: *Allen Gott in der Höh sei Ehr* (BWV 676);

Herr Jesu Christ, dich zu uns wend (BWV 655). (2) Cesar Franck — *Preludium, fuga i wariacje h-moll*. (3) Marian Sawa — *Taneczne obrazki*.

Jury najwyżej oceniło występ Evgeniyi Galyan z Państwowego Konserwatorium w Niżnym Nowgorodzie (Rosja) z klasy organów Tatiany Bochkovej. Laureatka otrzymała nagrodę pieniężną (3000 PLN), ufundowaną przez Burmistrza Miasta Rumi. Drugie miejsce przyznano Damianowi Owczarkowi z Akademii Muzycznej w Gdańsku, z klasy prof. Romana Peruckiego. Fundatorem nagrody za drugie miejsce był Metropolita Gdański, abp Tadeusz Gocłowski. Trzecie miejsce i związana z nim nagroda pieniężna, ufundowana przez Prezydenta Miasta Wejherowa, przypadła Tomaszowi Bębenkowi z Akademii Muzycznej w Krakowie, z klasy organów prof. Joachima Grubicha.

W ocenie jurorów konkurs tegoroczny nie zaznaczył się nadzwyczajnym poziomem, aczkolwiek niektórzy z uczestników wykazali solidne przygotowanie muzyczne i rokują obiecującą przyszłość. Udział w Festiwalu w Rumi był dla nich na pewno znakomitą okazją do sprawdzenia swoich umiejętności, nabytych w trakcie kilkuletniej pracy. Możliwość zweryfikowania się z innymi muzykami i poddania się ocenie znakomitym jurorom powinna być dla nich bodźcem do dalszej pracy i muzycznego rozwoju.

2. Konkurs zespołów chóralnych

Tegoroczny przegląd chórów odbywał się w dwóch kategoriach: zespoły chóralne i zespoły kameralne. Do pierwszej z nich Rada Artystyczna Festiwalu¹¹ zakwalifikowała trzynaście chórów, natomiast do drugiej — sześć¹². Konkurs poprzedziło tradycyjne losowanie kolejności występów oraz wspólne wykonanie pieśni *Gaude Mater Polonia* pod batutą prof. Marcina Tomczaka. Po wprowadzeniu i powitaniu wszystkich przez gospodarza Festiwalu, ks. Jana Oleksiuka, przedstawiono jury konkursu, które stanowili: prof. Halina Bobrowicz z Akademii Muzycznej we Wrocławiu (przewodnicząca), prof. Stanisław Krawczyński z Akademii Muzycznej w Krakowie, prof. Marcin Tomczak z Akademii Muzycznej w Gdańsku, ks. dr Krzysztof Niegowski SDB z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz ks. dr Stanisław Zięba z Kurii Metropolitarnej w Gdańsku. Obowiązki sekretarza zespołu jurorów pełnił ks. Mariusz Kowalski z Salezjańskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie.

¹¹ Kwalifikacja zespołu do udziału w Konkursie następuje na podstawie oceny karty zgłoszenia i nadesłanego nagrania CD, dokonanego po 2004 r., zawierającego co najmniej 4 utwory w wykonaniu zespołu. Kwalifikacji zespołu dokonuje Rada Artystyczna pod przewodnictwem prof. Romana Peruckiego; zob. *tamże*, s. 9.

¹² Na Festiwal nie zdążyły dojechać dwa chóry z Kaliningradu (Rosja), które pojawiły się w Rumi dopiero po zakończeniu konkursu i tym samym nie wzięły w nim udziału.

W pierwszej części konkursu wystąpiły zespoły chóralne (12 chórów), które zgodnie z regulaminem konkursu miały 15 minut na zaprezentowanie swojego programu¹³. Podobne zasady dotyczyły zespołów kameralnych (4), wysłuchanych w drugiej części konkursu. W kategorii pierwszej najlepiej zaprezentował się chór mieszany *Metrum*, działający przy Miejskim Ośrodku Kultury w Gnieźnie, pod dyrekcją Jarosława Krenza. Znakomicie zaprezentowali swój niełatwy program, szczególnie — wykonywany także przez inne zespoły — utwór Andrzeja Koszewskiego *Zdrowaś Królowno Wyborna*¹⁴. Zespół ten zdobył pierwsze miejsce i otrzymał nagrodę pieniężną (7 000 PLN) ufundowaną przez Marszałka Województwa Pomorskiego. Za drugie miejsce nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Arcybiskupa Metropolity Gdańskiego, odebrał parafialny chór *Pro Anima* z Sopotu pod dyrekcją Arkadiusza Wanata. Trzecie miejsce przyznano chórowi *Res Musica* z Gryfina, pod dyrekcją Grzegorza Handke. Zespół ten otrzymał także nagrodę pieniężną ufundowaną przez PKP Szybka Kolej Miejską w Trójmieście Sp. z o.o. Ponadto jury postanowiło przyznać dwa wyróżnienia wraz z Pucharem Prezesa Oddziału Gdańskiego PZCHiO: młodzieżowemu chórowi *Kantele* ze Słupska (dyrygent Jolanta Otwinowska) oraz chórowi *Vivace* z Zespołu Szkół w Pamiętkowie (dyrygent Urszula Grzęda).

W kategorii zespołów kameralnych pierwsze miejsce jury przyznało męskiemu chórowi *Canticum Novum* z Sopotu pod dyrekcją Arkadiusza Wanata¹⁵. Laureaci odebrali nagrodę pieniężną (5 000 PLN), ufundowaną przez Inspektora Salezjańskiej Prowincji Św. Wojciecha z siedzibą w Pile — ks. Zbigniewa Łepko. Na drugim miejscu sklasyfikowano świetny występ Pszczyńskiego Zespołu Kameralnego *Con fuoco* z Pszczyny (dyrygent Katarzyna Machnik), który otrzymał nagrodę pieniężną ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego. Miejsce trzecie zajął Kwartet Wokalny *Cantemus* z Wrocławia (dyrygent Barbara Śmiałowska). Zespół ten również otrzymał nagrodę pieniężną, a jej fundatorem była Łucja Słowikowska.

Istotnym punktem programu Festiwalu było oddanie hołdu pamięci przez uczestników wszystkich konkursów ks. Stanisławowi Ormińskiemu. Przed popiersiem Patrona Festiwalu złożono kwiaty oraz odmówiono modlitwę¹⁶. Po przesłuchaniach konkursowych dyrygenci i inni uczestnicy Festiwalu wzięli udział w przewidzianej

¹³ W regulaminie konkursu zespołów chóralnych i kameralnych czytamy także, że w programie występu powinny znaleźć się wyłącznie pieśni o treściach religijnych, w tym przynajmniej dwa utwory kompozytorów polskich z dowolnie wybranych epok; por. *XIX Międzynarodowy Festiwal*, s. 9.

¹⁴ Poza wymienionym utworem zespół z Gniezna wykonał następujące dzieła: A. Koszewski, *Fiat pax*; Garry A. Cornell, *Benediction*; Albert de Klerk, *Pater noster*; Carlos Alberto Pinto-Fonseca, *Gloria z Missa Afro-Brasileira*.

¹⁵ Zespół wykonał następujące utwory: A. Koszewski, *Zdrowaś Królowno Wyborna*; Anonim, *Christus factus est*; G.P. da Palestrina, *Panis angelicus*; P. Jańczak, *De profundis* oraz śpiew gregoriański *Ave verum*.

¹⁶ Pomnik – popiersie ks. Stanisława Ormińskiego, twórcy *Apelu Jasnogórskiego*, patrona Festiwalu, został uroczystie odsłonięty w 20 rocznicę jego śmierci, 17 czerwca 2007 r.

przez organizatorów prelekcji na temat: *Koncertiści i ripieniści, czyli kilka spojrzeń na barokową praktykę chóralną i jej współczesne realizacje*. Wykład przygotował i wygłosił Piotr Orawski, ceniony muzykolog, nauczyciel akademicki i dziennikarz radiowy, autor kilku tysięcy popularnych audycji muzycznych w radiu publicznym¹⁷. Wykład dotyczył ważnej dla dyrygentów chóralnych barokowej praktyki wykonawczej, w której istniało istotne rozróżnienie na koncertistów i ripienistów, czyli chóralnych „solistów” i chóralnych „chórzystów” — niewiele większych w obsadzie (od dwóch do trzech głosów na każda partię) od solowo obsadzanych koncertistów. Taka praktyka wykonawcza barokowej muzyki wokalne i wokально-instrumentalne przeczy tradycyjnemu wyobrażeniu roli chóru w muzyce tamtej epoki jako wokalnemu monolitowi. Drugim nurtem wykładu było wyraźne zdefiniowanie roli chóru w muzyce czasów Bacha i Haendla — ówczesny chór nie miał nic wspólnego z liczebnością obsady, był natomiast funkcją faktury dzieła muzycznego i jego roli w konkretnych warunkach akustycznych. Wykład spotkał się z wielkim zainteresowaniem słuchaczy, w opinii których wiele nowego wniesie on do codziennej pracy z zespołami wokalnymi.

* * *

W sobotę o godz. 16.30 salezjański kościół p.w. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych, w którym odbywały się wszystkie konkursy, wypełniony był po brzegi publicznością. Zebrani wysłuchali koncertu finałowego, który tradycyjnie towarzyszy każdej edycji Festiwalu. Tym razem okoliczność była niezwykła — 20 rocznica śmierci jego Patrona, ks. Stanisława Ormińskiego. Koncert był dedykowany Jego właśnie pamięci. Rumska świątynia gościła znakomitych artystów: Bożenę Harasimowicz — sopran, Ewę Marciniak — alt, Piotra Kusiewicza — tenor, Leonarda Andrzeja Mroza — bas, wraz z Orkiestrą Symfoniczną Polskiej Filharmonii Bałtyckiej im. F. Chopina w Gdańsku i Chórem Kameralnym *Astrolabium* Wyższej

¹⁷ Piotr Orawski, muzykolog, dziennikarz i nauczyciel akademicki, jest absolwentem Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1983 r. związany zawodowo z Polskim Radiem w Warszawie, obecny na wszystkich czterech jego antenach. W latach 1983–1994 dziennikarz radiowej Trójki, od 1994 r. do końca 2004 r. pracował w Polskim Radiu *BIS*. Rok 2005 to początek jego pracy w Programie II Polskiego Radia. P. Orawski jest autorem kilku tysięcy audycji radia publicznego i paru wieloletnich cyklów, m.in. *Mistrzowie Jana Sebastiana*, *Punctus contra punctum*, *Anno Domini B-A-C-H*, *Symfonii Faustowskich epifanie*, *Nikolausa Harnoncourta mowa dźwięków*, *Mała historia muzyki Polskiego Radia BIS*, *Brzmienia świata i harmonie sfer*, *Akademia Jana Sebastiana*, *Droga do Wiedni*, *Lekcja muzyki Piotra Orawskiego (od września 2007)*. W latach 1993–2003 był nauczycielem akademickim w Akademii Muzycznej w Gdańsku. Wykładał gościnnie w akademiach muzycznych Warszawy, Łodzi, Bydgoszczy i Szczecina. Opublikował wiele artykułów w polskich czasopismach muzycznych. Zakres badawczy jego zainteresowań obejmuje historię muzyki i metody jej nauczania, historię europejskiej polifonii, twórczość Bacha i Mozarta, a także pozamuzyczne konteksty sztuki dźwięku, które najogólniej można określić mianem muzycznej hermeneutyki. Jest pięciokrotnym laureatem Międzynarodowego Konkursu Twórczości Radiowej *Prix Musical de Radio Brno* (1984, 1992, 1993, 1994, 1996). W 2007 r. został laureatem najbardziej prestiżowej nagrody Polskiego Radia — *Złotego Mikrofonu*.

Szkoły Bankowej w Toruniu¹⁸ (przygotowanie chóru – Kinga Litowska). Muzycy, pod dyrekcją Michała Nestorowicza¹⁹, wykonali *Requiem* (KV 626) W.A. Mozarta.

Dopełnieniem trwającego trzy dni Festiwalu była uroczysta Msza św., której przewodniczył, w zastępstwie prowincjała salezjanów, ks. Witold Drzyzgiewicz z Piły, kierując do zgromadzonych okolicznościową homilię. W czasie liturgii wszystkie chóry, pod dyrekcją prof. Marcina Tomczaka, wspólnie wykonywały utwory, m.in. *Apel Jasnogórski* i pieśń *Witaj pokarmie* (opr. ks. M. Kowalski) ks. Stanisława Ormińskiego. Po Mszy św. miało miejsce oficjalne ogłoszenie wyników wszystkich konkursów oraz tradycyjny koncert laureatów.

Zarówno uczestnicy, publiczność, jak i goście podkreślali dobre przygotowanie tej wielkiej imprezy muzycznej. Gospodarze profesjonalnie zadbali o istotne szczegóły organizacyjne związane z Festiwalem. Ich uwaga koncentrowała się nie tylko na sprawnym przeprowadzeniu konkursów, ale także na innych wydarzeniach towarzyszących imprezie, jak wykłady, warsztaty muzyczne, modlitwa czy też koncerty gościnne w wykonaniu wybitnych muzyków o sławie międzynarodowej. Według danych organizatorów, w Festiwalu wzięło udział 973 wykonawców, którzy prezentowali swoje programy przy licznej gromadzącej się publiczności. Festiwal w Rumi to wielkie święto muzyki religijnej, którego zasięg zatacza coraz szersze kręgi, a w kalendarzu prestiżowych imprez tego typu słusznie zajmuje znaczące miejsce.

Ks. Krzysztof Niegowski SDB

¹⁸ Chór Kameralny *Astrolabium* istnieje od 1999 r., a od 2003 r. działa pod patronatem Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu. Tworzą go studenci, uczniowie szkół średnich oraz osoby pracujące zawodowo. Mimo krótkiej historii, ma już w swoim dorobku liczne osiągnięcia artystyczne, za które otrzymał wiele nagród, m.in. *Grand Prix* festiwalu *Legnica Cantat*, 2005, II miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Chórów w Neuchatel (Szwajcaria 2006), dwa złote medale na Międzynarodowym Festiwalu i Konkursie Chórów VENEZIA in MUSICA (2007). Zespół prowadzi Kinga Litowska, absolwentka Wydziału Teorii i Kompozycji Akademii Muzycznej w Bydgoszczy.

¹⁹ Michał Nestorowicz w 2004 r. objął stanowisko dyrektora artystycznego Polskiej Filharmonii Bałtyckiej. W świecie muzycznym przez wielu uznawany za najbardziej interesującą osobowość artystyczną ostatnich lat. Jest absolwentem wrocławskiej Akademii Muzycznej (w klasie dyrygentury Marka Pijarowskiego), którą ukończył z wyróżnieniem w 1997 r. Występuje ze wszystkimi orkiestrami polskich filharmonii oraz z Sinfonia Varsovia, Narodową Orkiestrą Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, Polską Orkiestrą Radiową i orkiestrami kameralnymi. Koncertował w Niemczech, Portugalii, Włoszech, Ameryce Południowej, USA. W dorobku ma 12 płyt CD i wiele nagrań dla Polskiego Radia i Telewizji oraz wytwórni płytowych w kraju i za granicą. Jest laureatem VI Międzynarodowego Konkursu Dyrygentów im. G. Fitelberga w Katowicach oraz zdobywcą nagrody Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach dla najlepszego dyrygenta. W 2006 r. został uhonorowany tytułem Dyrygenta Roku w Santiago (Chile).